

Приказ књиге Мирјане Радојичић: *Историја у кривом огледалу: Невладине организације Србије и политика интерпретирања скорије јужнословенске прошлости*, Институт за политичке студије, Београд 2009, стр. 196.



Одавно је познато да онај ко држи кључеве за тумачење стварности господари људским понашањем. Ако некога убедите да сте му пријатељ, неће пружати отпор, чак и ако га све време варате и кињите. Ако некога уверите да су управо родитељи ти који му желе зло, он ће вас слушати као оца и мајку. Отуда је борба за интерпретацију стварности можда најважнији део друштвеног живота. Мирјана Радојичић у овој књизи објашњава како "другосрбијанске" НВО – богате, моћне и утицајне – покушавају да јавности наметну једну, искривљену и манипулативну интерпретацију наше садашњости и ближе прошлости.

Прва тачка тог убеђивања, објашњава Радојичићева, јесте да су наши непријатељи у ствари пријатељи. Зато је важно изврћи руглу свако критичко указивање на бројне примере директног гажења наших интереса, тврдњом да је просто реч о нашој "параноји", "самосажалењу", "конспирологији", "теорији завере" итд. Радојичићева обилато цитира Весну Пешић, Војина Димитријевића, Мирјану Миоциновић, Соњу Бисерко и друге (25-27), који кажу да "у овим страшним догађајима (током ратова – А. С) нема никакве метафизике", да је реч о "опасном колективном замајавању петпарачким идејама"

[1]

и да "промовисање самосажалења и осјећања сталне угрожености због наводне свјетске конспирације против Срба" има заправо функцију да се "спречи било какво осјећање одговорности и кајања", рецимо за Сребреницу.

[2]

Тако се сваки критичар подршке коју, рецимо, САД дају хрватским, муслиманским и албанским ("косоварским") националистима, унапред дисквалификује као "конспиролог", "параноик" и "негациониста српског геноцида у БиХ"!

Друга тачка састоји се у амбицији да се сруши сваки други ауторитет у друштву и да се, онда, за себе приграби еклузивно право одређивања друштвених циљева и вредности. Стога се настоје дисквалификовати комплетна национална елита: Црква, Академија, Универзитет, целокупна српска интелигенција... СПЦ, наводно, врши "клерофашизацију"

целог српског друштва, она је
"

параполитичка организација" (С. Бисерко

[3]

), предводник "православног џихада"(С. Гредел

[4]

) који само "чека нове међународне околност" па да се баци у нове злочине (Извештај Хелсиншког одбора за 2004; Радојчић, стр. 47-8).

[5]

Чак и указивање на невеселу судбину српских манастира ван Србије, па и на Косову, наводи Радојчићева исти Извештај (стр. 44), представља "патетично, у ствари, саморекламерско јавно оплакивање(...), којем су се предали разни уметници и челници културних институција", као део "ширег тренда клерикализације Србије"

, Дакле, Бисеркова и остали наши душебрижници из "другосрбијанских" НВО, чак и најелементарније настојање да се сачува српска културна баштина од вандализма и присвајања виде као "српски национализам" и "клерикализам", што је дисквалификација која је, у старом систему бирократског социјализма, као глупа и претерана, напуштена још почетком осамдесетих.

Занимљиво је да се, у исто време, о делатности Католичке цркве у Србији, у "другосрбијанском" сектору пише изузетно афирмативно, чак глорификаторски. Ово се нарочито чини када је реч о неговању културног наслеђа Хрвата. Посебно се истиче улога Католичке цркве, рецимо, "на плану служења стандардним (хрватским) језиком и неговања културног наслеђа". "За културни живот војвођанских Хрвата", пише у Извештају ХОС-а (стр. 563), "неколико институција унутар Католичке цркве је од изузетне важности: класична гимназија 'Паулиnum' Суботичке бискупије, где се на средњошколском нивоу стичу основна знања за будуће свештенике на хрватском језику. Такође, постоји и Теолошко-катехетски институт Суботичке бискупије, (...)у Суботици католички свештеници Хрвати издају месечник Звоник, у наклади од 2500 примерака. На Радио Суботици једном недељно, у трајању од петнаест минута, емитује се верска емисија на хрватском језику", итд. Веома је необично да делатност Католичке цркве међу Хрватима у Србији није ни "клерикализација", ни "национализам", па чак ни "саморекламерство", већ уобичајени поступак заштите културно-религиозне самобитности једног народа. У исто време, готово идентично деловање СПЦ према Србима на Косову или у Хрватској доживљава се као најстрашнији напад на хрватско и "косоварско" друштво, и као још једна доказ српског експанзионизма и милитаризма.

Дифamacија Академије и Универзитета, објашњава Радојчићева (32), врши се сталним понављањем оптужби да су ове и друге институције српских интелектуалаца планирале и спровеле етничко чишћење хрватских и муслиманских територија. Тај злочин је, према

Богдану Богдановићу, "већ унапред био уписан у нове, помодне трендове српске свести. Био је уписан врло промишљено: прво морална верификација – Академија, Удружење писаца, слободни стрелци. Па тек онда долази предузимач и егзекутор и његов чувени поклич - На задатак! А задатак је био, зна се: шајкаче, кокарде и каме" [\[6\]](#).

"Диктатори изражавају стање духа", објашњава исту тезу Латинка Перовић, "изражавају широке коалиције моћних институција, моћних појединаца, савез елита и, разуме се, подразумевају програм". Диктатор Милошевић свој програм је преузео од интелектуалне елите, окупљене у САНУ, УКС и осталим српским културним институцијама. "То је био великосрпски програм", објашњава даље Перовићева, "који је прво ишао за србизацијом Југославије, а потом за бруталним искрајањем оног што нама по етничким, нашим замишљеним границама припада, које су биле веома померљиве – до наших гробова, до последњег живог поданика"

[\[7\]](#)

. За наш "другосрбијански" НВО сектор, како су САНУ, СПЦ и остале националне институције у Србији били кључни "инспиратори" ратних злочина, кажњавање тих злочина ће се завршити само онда када "гвоздена метла" људскоправашких НВО прође и кроз њих и отреби "жито од кукоља". Обрачун са новинарима, судским тужбама и денунцијацијама код Тужилаштва за ратне злочине, очигледно је први замах ове "гвоздене метле".

Тако се долази до треће тачке колективног испирања српских мозгова – до тврдње да су Срби "први почели рат" и да су, зато, "национализми других экс-југословенских народа реактивни и без суштинске одговорности за распад заједничке државе" (Радојичић, 30-31). Тако Соња Бисерко тврди да је Србе у Хрватској и Босни "ДБ МУП-а Србије и ЈНА наоружао и обучио за побуну

пре

било каквих хрватских или босанских покушаја да се отцепе од Југославије"

[\[8\]](#)

. По Бисерковој, дакле, најпре су Срби, нахушкани од САНУ, Милошевића и ДБ, узели оружје, па се тек онда родио хрватски национализам, догодило "Хрватско прољеће", Туђман дошао на власт, а Срби избачени из републичког устава. Заиста, задивљујуће откриће нове хронологије и потпуно нових узрочно-последичних веза.

Пошто је хрватски национализам "реактиван", као и муслимански или албански, уосталом, онда се и "злочини осталих актера ех-југословенске драме", објашњава Радојичићева (35), "сматрају *реактивним и*

о

дбрамбеним,

и као такви не подлежу кривичним и моралним санкцијама истих размера", као српски

Српски злочини, наиме, и по квантитету и по квалитету за наше "другосрбијанце" далеко

надмашују злочине свих осталих учесника у недавним ратовима. "Историја последње деценије прошлог века", открива нам Срђа Поповић "за нас је једноставно историја злочина. Чак не историја ратова, јер су се ти ратови у ствари готово искључиво састојали од насиља 'наших' наоружаних професионалаца над цивилима"

[9]

Како су српски злочини, дакле, квантитативно и квалитативно другачији, они на супстанцијално другачији начин одређују целокупну српску нацију – од стогодишњег старца, до бебе у колевци. Сви ми, Срби смо не само криви за ове злочине, већ смо сви, на један невероватан начин, криви чак и за злочине који су према нама учинили наши непријатељи! Нису Хрвати етнички очистили Србе, већ је "

Србија, фактички, очистила Хрватску од Срба", тврди

Мирко Тепавац

[10]

. И то тако, разрађује ову идеју Соња Бисерко, што су "неки генерали из Београда већ били у Крајини да се организира повлачење становништва и војске, тако да су Срби изашли из Крајине прије него је хрватска војна операција и почела"

[11]

. То што су Срби бежали поучени искуством масакра најпре у Медачком цепу, па у Западној Славонији и, уопште, свуда где је Туђманова солдатеска затекла српске цивиле, само је још један доказ српског национализма и клерикализма. Уосталом, ни једном Србину који је, по доласку Туђманових бојовника, остао у Книну и околини није зафалила длака са главе, зар не?

У том смислу, по нашим другосрбијанцима, а како брижљиво наводи Радојичићева, сваки напад на "Олују" јесте још један доказ жилавости и неискорењености српског национализма. Наиме, према Извештају Соње Бисерко, "инсистирање српских власти да се ради о највећем етничком чишћењу у функцији је негирања легитимности војне операције 'Олуја' и, сходно томе, изједначавања одговорности за рат"

[12]

А легитимност "Олује" проистиче из чињенице да је Република Српска Крајина била "само

ружна мрља на географској карти Хрватске из прошле деценије" како је то објаснила Тамара Калитерна

[13]

Након овакве интерпретације новије историје, хрватски националисти фактички остају без посла – они могу само још да траже да им се, као ратна одштета за трошкове који су имали током "Олује", врати "Сријем" са Земуном. Да ли бисте се, драги читаоци, после оваквих тврдњи зачудили ако би "друга Србија" и овај "разумни" захтев преузела као свој?

Уосталом, директна сарадња "другосрбијанских" НВО и хрватских власти у борби против српског национализма одавно је уочена. Тако је, пише Радојичићева (37), посредством Питера Галбрајта, тадашњег америчког амбасадора у Загребу, Соња Бисерко доставила Туђмановим властима анкетне листиће српских избеглица из Крајине са личним подацима анкетираних, иако је овима била обећана потпуна тајност анкете коју је Хелсиншки одбор за људска права у Србији спровео међу њима. Подаци са ових листића су, затим, хрватским властима послужили као основ за покретање кривичних поступака против више хиљада избеглих Срба "за ратне злочине и злочине против човечности", као и за суспензију низа њихових имовинских права на подручју Хрватске. Заиста, диван пример "часности", "хуманости" и "солидарности са избеглицама" нашег НВО сектора!

Како би се српска јавност и српска култура што више компромитовали и дисквалификовали, "другосрбијанске" НВО, упозорава Радојичићева, конструишу и репродукују један феномен који практично постоји само у њиховим главама – антисемитизам. Наводно, реч је о историјски дуготрајном континуитету антисемитске политике, која у Србији постоји од стицања независности српске државе. Србија је, наводно, толико кињила Јевреје да су они "имали разлога да жале за Турском која је била верски толерантна", пише

ХОС у свом Извештају

[14]

1

Штавише, тврди ХОС, у

Краљевини Југославији антисемитизам је био "уздигнут на ниво званичне политике"

[15]

. У другом светском рату, пак, према открићу

Бранке Прпе, Београд је "патентирао гасну комору"

[16]

, а Србија је постала прва земља очишћена од Јевреја. Иако су Срби, тако, истребили Јевреје, и данас овде "антисемитизам жилаво опстојава као део својеврсне друштвене феноменологије. У актуалним околностима, (...) црпи снагу у економској и социјалној фрустрацији произашлој из пораза великодржавне идеје", разјашњава ХОС

[17]

. Да је антисемитизам, штавише, након 5. октобра у сталном порасту, види се и по томе што је један српски књижевни критичар објавио књигу у којој се критички осврће на литерарни опус једног писца јеврејског порекла. "Поменута књига", тврди ХОС, "није случајно штампана управо у тренутку када је српски нацизам на врхунцу и очигледно је у функцији чишћења српске културе и књижевности од 'страних' утицаја"

[18]

. Заиста невероватно извођење, чак и за репутацију Бисеркове и њеног ХОС-а! Да се из једне обичне књижевне критике извлачи ни мање ни више него "жеља за (етничким) чишћењем", као и "српски нацизам". Стварно фасцинантно!

На страницима и страницама, све са фуснотама и изворима, Радојичићева ређа такве и сличне примере најогољеније пропаганде, која нема додирних тачака ни са анализом, ни са извештавањем, ни са елементарном истином. Та гротескна пропаганда можда и представљају неку врсту борбе против српског национализма. Али се та "борба" очигледно води са, такође, националистичких позиција – са становишта хрватског, бошњачког или "косоварског" етно-национализма и антисрпског шовинизма. Вредно скупљајући грађу, Радојичићева је направила прави хербаријум најотровнијег и најпогубнијег идеолошког растиња, које у својим медијима, књигама и на сајтовима негује "друга Србија". Ову књигу треба читати са оловком у руци, подвлачити и чудити се. Докле све може да оде људска острашћеност, безочност и глупост?

Мирјана Радојичић је, овом књигом, део свог научног рада посветила феномену "диригованог трећег сектора". Она је, исцрпно описала стање, поставила дијагнозу и предложила решење. А решење је да се примени модел односа државе према НВО који већ постоји у САД. Тамо су, наиме, НВО обавезне на потпуну јавност донација које добијају и на понашање које их јасно разликује од (стране) лоби-групе. Штавише, након терористичких напада од 11. септембра 2001, на основу *Patriot Act-a*, држава је ставила под строги надзор цео "НВО сектор": само у Денверу полиција је оформила 3000 досијеа активиста "трећег сектора" и под строгу контролу подвела више од 200 невладиних организација (130).

Ако смо за "евроатлантски" модел друштва, зашто да само наше НВО буду поштеђене његових благодети? Када прочита ову занимљиву и поучну књигу човек не може а да не пожели да "евроатлантска Србија", у захтевима за угледањем на САД и ЕУ, најпре крене од себе. Али, тада би се можда видело да иза целе галаме о "људским правима" и "суочавању са прошлoшћу" не лежи ништа друго до бескрупулозно лобирање за антидржавне (антисрпске) центре моћи. Колико дуго једна озбиљна јавност пред таквим стварима сме да затвара очи? И колико дуго једна озбиљна држава такве ствари сме да толерише?

[1] Миочиновић, Мирјана (2002). "У карантину", у: *Друга Србија – 10 година после*, Београд: Хелсиншки одбор за људска права у Србији, стр. 175.

[2] Бисерко, Соња (2005а). "Сјећање на Сребреницу" у : *Сребреница: сјећање за будућност*, Сарајево: Фондација "Хеинрицх Белл", регионални уред у Сарајеву.

[3] Biserko, Sonja (2005). "Bilans promašenog projekta", *Helsinkiška povelja*, No. 79-80.

[4] Наведено код Мирјане Радојичић на стр. 48.

[5] Улога СПЦ у овом историјском тренутку је, по ХОС-у, "да маркира српске етничке територије" ка би, пошто "сачека нове међународне околности" поново подстакао српски национализам у њихово освајање (*Људска права и колективни идентитет - Србија 2004* .., извештај о стању људских права у Србији у 2004. години, Хелсиншки одбор за људска права у Србији, Београд, 2005., стр. 52; наведено код МР, стр. 47).

[6] Богдановић, Богдан (2001). Прилог за зборник *Случај Ивана Стамболића*, Београд: Хелсиншки одбор за људска права у Србији, стр. 232.

[7] Перовић, Латинка (2001), Прилог за зборник *Случај Ивана Стамболића*, Београд, Хелсиншки одбор за људска права у Србији 2001, стр. 137; МР, 32-33.

[8] Бисерко, Соња (2005). "Биланс промашеног пројекта", *Хелсиншка повеља*, No. 79-80; МР, 33.

[9] Поповић, Срђа (2003). "Српско друштво и ратни злочини", *Одјек*, Сарајево.

[10] Тепавац, Мирко (2001). Прилог за зборник *Случај Ивана Стамболића*, Београд, Хелсиншки

одбор за људска права у Србији
; слично и Слободан Инић (2002), "Тако смо дубоко пали", у:
Друга Србија – 10 година после,
Београд: Хелсиншки одбор за људска права у Србији.

[11] Бисерко, Соња (2001). "Срби побјегли и прије почетка 'Олује'", *The Voice of America*, 22.8.

[12] *Сигурност грађана у недовршеној држави*, Извештај о стању људских права у Србији у 2000. години, Хелсиншки одбор за људска права у Србији, Београд, 2001, стр.15, МР 37.

[13] Калитерна, Тамара (2001) Прилог за зборник *Случај Ивана Стамболића*, Београд: Хелсиншки одбор за људска права у Србији, стр. 209.

[14] *Људска права у транзицији*, извештај о стању људских права у Србији у 2001. години, Хелсиншки одбор за људска права у Србији, Београд, 2002, стр. 156.

[15] *Исто*, стр. 157.

[16] <http://www.pescanik.net/content/view/1303/206/>

[17] Према: *Људска права у транзицији*, цит. издање, стр. 156, МР 51.

[18] *Исто*, стр. 39.